

**С.Исмаилов атындагы орто мектеби**

**Тема: Адамдын мээси.  
Мээнин таанып билүүдөгү  
орду.**

**Табият таануу**

**5-класс**

**Мугалими: А.Бостонкулова**

Число: 21-октябрь 2019- жыл

Класс: 5-класс

Сабактын темасы: Адамдын мээси. Мээнин таанып билүүдөгү орду

Сабактын максаты:

1. Адамдын мээсинин борборлору. Эске тутуу. Адамдын акылэсинин байлыгы эмнеде экендиги менен таанышабыз

**ТАПКЫЧТЫККА, ШАМДАГАЙЛЫККА, БИРИ-БИРИ МЕНЕН МАМИЛЕ ТҮЗҮҮГӨ, БИРГЕЛЕШИП ИШТӨӨГӨ ТАРБИЯЛАНАБЫЗ.**

**3. АЛГАН БИЛИМДЕРИБИЗ АРКЫЛУУ ЭСКЕ ТУТУУНУ ЖАКШЫРТУУЧУ КӨНҮГҮҮЛӨРДҮ АТКАРАБЫЗ ЖАНА ТУРМУШТА КОЛДОНО БИЛЕБИЗ. КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР:**

1

2

3

**САБАКТЫН ЖҮРҮШҮ: САБАКТЫ УЮШТУРУУ**

**ОКУУЧУЛАР ТЕГЕРЕТЕ ТУРУШАТ ДА КУЧАКТАШЫП КААЛОО АЙТЫШАТ, 1, 2, 3 ДЕГЕН САНДАР МЕНЕН «АДАМ», «ЖАРАТЫЛЫШ», «СЕЗИМ» ДЕГЕН ТОПТОРГО БӨЛҮНҮШӨТ.**

**МУТАЛИМ ТОПТОРДУН ААТТАРЫН ТҮШҮНДҮРҮП БЕРҮҮ МЕНЕН**

**ҮЙТАПШЫРМАСЫ ҮЧҮН АТАЙЫН КӨРСӨТМӨЛҮҮ СУРООЛОР БЕРИЛЕ БАШТАЙТ**

**1. ҮЙ ТАПШЫРМАСЫН КАЙТАЛОО.**

**1. СҮРӨТТӨРДӨ ЭМНЕ ЖАЗУУЛАР КАТЫЛГАН.**



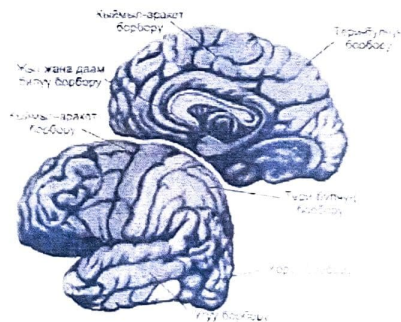
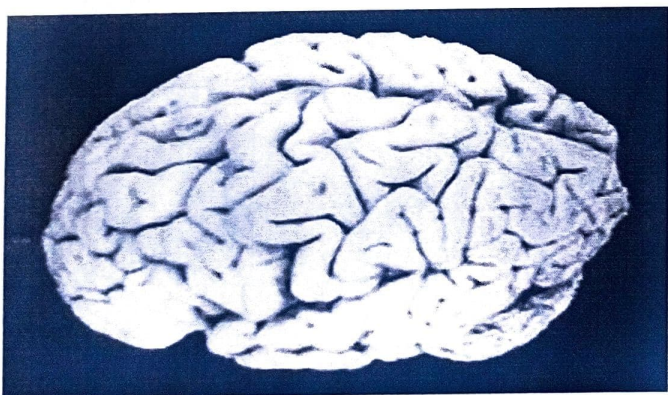
2. Алыднардагы идиштерде эмне катылган жытынан таап билебиз.

3. Мүшөктө эмне буюмдар катылган.

Окуучулардын тапкан жооптору атайын таттуулар менен бааланып турулат.

**Жаны тема:**

**Мээ — нерв системасынын борбордук бөлүгү. Баш сөөк көңдөйүндө жайгашкан.**



1- Видеосабак көрсөтүлөт.

Эске тутум, эс тутум — маалыматтардын эсте кармалып туруусун камсыз кылуучу, эс жараяндарын бири. Эске тутумду мүнөзүнө, ишке ашуу жолуна жараша:

а) эрктүү, эрксиз;

б) механикалык, маанилүүлүк;

в) түздөн-түз, кыйыр деп бөлүүгө болот.

Эрктүү эске тутум ийгиликтүү жүрсүн үчүн төмөндөгүдөй жолдорду колдонуу керек:

- а) материалдын планын түзүү;
- б) эски менен жаңынын ортосундагы тиешелештикти коюу, башкача айтканда жакшы белгилүү жактарына таянуу;
- в) материалды системалаштыруу жана класстарга бөлүштүрүү;
- г) материалды айырмачылыктары, окшоштуктары боюнча ажыратуу жана башка ушундай сыяктуу

2-3 видеосабактар көрсөтүлөт

**1. Аялдын мээси эркектикинен салмактуураак.** Мээ булчуңга окшош. Аны канчалык машыктырсан, ошончолук чоңоёт. Чоң эркек кишинин мээси 1420, ал эми аял кишиники 1560 грамм. Картайган сайын мээнин салмагы азаят.

**2. Адамдын мээси аялдыкына караганда эркектин үнүн тез кабыл алат.** Эркектин үнү мээнин башка бөлүгүнө, аялдыкы башка бөлүккө таасир этет. Аялдын үнү “музыкалуу” жана бийигирээк тондо болгондуктан, мээ аны “чечмелегенге” аракет кылат. Европада мектеп мугалимдеринин көбү эркек болгондугу ушундан улам болсо керек.

**3. Билимдүү адамдар мээ оорулары менен азыраак оорушат.** Мээге интеллектуалдык күч келген сайын жабыркаган ткандар жаңы ткандар менен алмашып турат.

**4. Биз мээбиздин 5-7 гана пайызын колдонобуз.** Эгерде мындан 2 эсе көбүрөөк колдоно турган болсок, дүйнөлүк цивилизация эки эсе өнүккөн болоор эле. Мээнин калган “запасы” эмне үчүн керек экени окумуштуулар үчүн али белгисиз.

**5. Акылдуулар менен дос болуу керек.** Мээнин иштешин өөрчүтүү үчүн интеллектуалдык жактан өзүңүздөн акылдуураак адам менен баарлашышыңыз керек.

**6. Жаңы өнөр пайдалуу.** Адамдын өзүнө жат, эч качан жасап көрбөгөн ишти аткаруусу мээ үчүн абдан жакшы дары.

**7. Сыйынуу, намаз окуу, медитация мээнин иштешин жакшыртат.** Сыйынуу учурунда адам реалдык дүйнөдөн алыстайт, мээнин аналитикалык бөлүгү иштебейт, мээ толкундары жана кан басымы нормалдашат. Балким, ушул себептенби, кайсы динде болбосун, көп дуба кылган адамдар ооруканага азыраак кайрылышаары тастыкталган.

**8. Реакция ылдамдыгы.** Мээге келип-кеткен нерв сигналдарынын ылдамдыгы саатына 288 чакырым. Улгайганда бул ылдамдык 15 пайызга азаят.

**9. Дүйнөдөгү эң акылдуу калк – жапондор.** Алардын орто IQ көрсөткүчү (IQ – интеллектуалдык коэффициент) 111ге барабар. Катардагы адамдын IQ көрсөткүчү – 56.

**10. Жөнөкөй адам кыска мөөнөттүк эс-тутумуна 7 маалымат сактай алат.** Мисалы, «көйнөк, калем, алма, үй, акча, элик, жүрөк, пияз, аялдама, саат, отургуч, топчу, сезим, алтымыш» деген сөздөр чынжырчасынан жетөөнү сөзсүз жаттап каласыз (эгерде андан көбүн жаттап калсаңыз, сиз жөнөкөй адам эмессиз).

**11. Ички туюмуңуз өзүңүздөн акылдуураак.** Илимий изилдөө учурунда адамдарга татаал сүрөт көрсөтүлгөн. Биринчи жолу изилдөөнүн катышуучулары сүрөттө эмне көрсөтүлгөнүн эч ойлонбостон айтышкан да, жооптордун 92 пайызы туура чыккан. Экинчи жолу сүрөттү шашпай карап, изилдеп, ойлонуп туруп, анда эмне чагылдырылганын айтууну сунушташканда адамдардын эч кимиси туура жооп бере алган эмес.

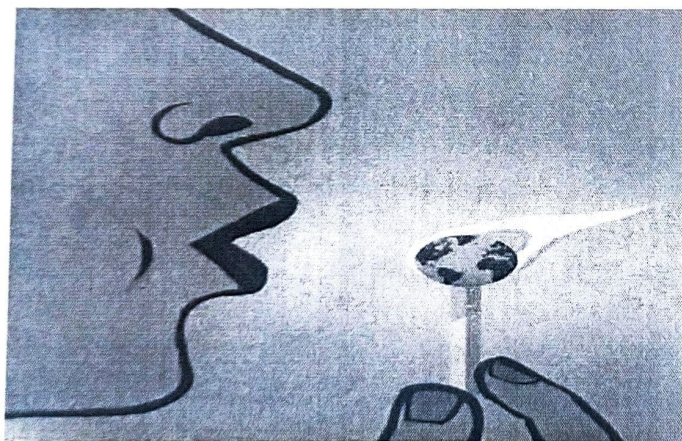
**12. Мээ эч качан чарчабайт.** Бир күн кечке физикалык жумуш аткарган адамдын канында “чарчоо токсиндери” көбөйөт. Ал эми бир күн кечке интеллектуалдык жумуш аткарган адамдын мээсинде жүгүргөн кандын курамы эч өзгөрүлбөйт.

**13. Мээни 75 пайызы суудан турат.** Андыктан, эс-тутумунуз мыкты болуш үчүн күн сайын жетишинче суусундук ичишиниз керек. Ал эми “арыктайм” деп керектелгенден аз тамак жегендер ашыкча салмак менен кошо эс-тутумун да жоготуп жаткандарын унутушпасын.

**14. Мээ денеден кийин ойгонот.** Эртең менен жаңы ойгонгон адамдын мээси эки түн катары менен эмгектенген адамдын же мас абалындагы адамдын мээсинен да жаман иштейт. Таң эрте денени ойготуу үчүн кандай көнүгүүлөр жасалса, мээ үчүн да бир аз интеллектуалдык көнүгүү пайда. Мисалы, ойгоноор замат сыналгы көрүүнүн ордуна кроссворд чечкен жакшы.

**15. 5 жашар бала 50 жаштагы адамдан акылдуу.** Адамдын мээсинин өнүгүү мезгили 2-11 жашка туура келет. Андыктан, так ушул мезгилден пайдаланып, балдардын акыл-эсине мүмкүн болушунча көбүрөөк «жем» берүү кажет.

Быштыктоо: Сүрөттөн эмнени көрүп турабыз



С. Неманлов атындагы орто мектебинин интерактив секциясынын \_\_\_\_\_

отулгон сабактардын

ПРОТОКОЛУ.

Ачык сабак откон мугалимдин аты жонү Бостонкулова Асия

Отулгон убагы 21-октябр 2019 жыл

Предмети: Табият таануу

Сабактын темасы: Ардан ички мезги таануу - дендрология

Сабакта колдонулган көрсөтмө куралдары: Компьютер, проектор, маширалау үзүмү

Сабактын методу: Интерактивдүү

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу сөзү. Неманловдун сөзү.

Адам, жаратылыш, айыл. Отулгон тема боюнча кызыктуу

көрсөтмө. Маширалау берилди. Сунуштар кызыгуу

көрсөтмө. Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Маширалау берилди. Маширалау берилди.

Секция жетекчиси: Иманкулова Назира